

УДК 327:050(497.1:73)''1943/1950''
323.23:050(73)''1943/1950''
050ЛАНФ''1943/1950''
050ТАЈМ''1943/1950''

Сања Лукић, дипломирани историчар
Универзитет у Београду, Филозофски факултет
sanjalukic98@gmail.com

Оригинални научни рад
Примљен: 10. 5. 2022.
Прихваћен: 30. 5. 2022.

Југославија у часописима *Life* и *Time*, 1943-1950.

Апстракт: *У раду је дат критички осврт на начин на који се у периоду између 1943. и 1950. године креирала слика Југославије, Јосипа Броза Тита и његовог режима у два најистакнутија америчка часописа – Life и Time. Истраживање је било усмерено ка уочавању и сагледавању различитих дискурса који се у часописима појављују у три кључне етапе, у којима се статус Тита и Југославије мењао од савезника преко непријатеља, на поново до савезника. Посебно се тематизује питање улоге коју су часописи одиграли у лансирању новог имиџа југословенског комунизма, који ће бити карактеристичан за представљање Југославије током највећег дела Хладног рата.*

Кључне речи: *Life, Time, Југославија, Сједињене Америчке Државе, слика Другог.*

Завршетак Другог светског рата представљао је окончање једног од најтрагичнијих поглавља европске и светске историје. Већ током његовог трајања било је јасно да савезништво СССР-а и САД-а представља неку врсту нужде, што се јасно исказало током доношења одлуке о границама Пољске и Немачке. Сједињене Државе су из рата изашле са новим моћним нуклеарним оружјем, а Совјети су, да би надоместили овај заостатак, одржавали висок ниво наоружања, истовремено отпочињући совјетизацију читаве Источне Европе. Овакво стање кулминирало је када је 1947. године формулисана Труманова доктрина, којом су се Сједињене Државе обавезале да пруже помоћ свим народима који се одупиру унутрашњем или спољном војном притиску. Ситуацију је погоршао и став земаља Источног блока, које су одбиле да прихвате Маршалов план помоћи. Убрзавање нетрпељивости било је очигледно једанаестомесечном блокадом Берлина 1948-1949, али и стварањем два војна савеза, Северноатлантског (1949)

и Варшавског (1955). Совјети су 1949. испробали своју прву нуклеарну бомбу, а САД су одговориле пробом хидрогенске бомбе три године касније. Педесете су биле обележене антикомунистичком хистеријом у Сједињеним Државама, али и зачетком тренда који ће обележити читав хладноратовски период – САД и СССР неће улазити у директне окршаје, већ ће се посредно сукобљавати преко мањих држава, како би подриле ауторитет и економију ове друге.¹

Једна од земаља, која је успела да се избори за своје место на хладноратовској позорници, била је Југославија. Њен положај је након Другог светског рата био одређен чињеницом да је Комунистичка партија имала практично сву власт у својим рукама, да је Уговор о пријатељству, узајамној помоћи и сарадњи са Совјетским Савезом потписан још у априлу 1945, као и да је Устав нове државе у ствари био верна копија совјетског.² Сем што су биле у идеолошки супротстављеним таборима, односе САД и Југославије гушило је безброј других проблема – инциденти са америчким авионима током лета 1946, захтеви за евакуацијом Трста, константна америчка критика успостављања једнопартијског система у Југославији, уверење да Југославија представља продужетак московске руке, југословенски територијални захтеви према Италији и Аустрији и њена подршка комунистима у грчком грађанском рату, национализација америчке имовине, блокада девиза и златних резерви, као и хапшење и суђење Драгољубу Михаиловићу и Алојзију Степинцу.³ Да су југословенско-амерички односи у овом периоду били на најнижем нивоу сведочи и то што је амерички амбасадор Ричард Петерсон, у депешама које је слао, Југославију представљао као државу „под готово потпуном совјетском контролом“,⁴ а исто је сматрао и његов наследник Кевендиш Кенон који ју је видео као „највернијег савезника Совјетског Савеза и водећу снагу светске експанзије комунизма“.⁵

¹ Најзначајнија дела за историју Сједињених Држава и Хладног рата: Robert D. Šulcinger, *Američka diplomatija od 1900.*, (Beograd: Udruženje za studije SAD u Srbiji, 2011); Filip Dženkins, *Istorija Sjedinjenih Država*, (Beograd: Filip Višnjić, 2002); Odd Arne Westad, *The Cold War: A World History*, (London: Penguin Books, 2017); John Lewis Gaddis, *The Cold War*, (London: Penguin Group, 2005); Џон Луис Гедис, *Хладни рат: ми данас знамо*, (Београд: Cliо, 2003); Alan P. Dobson, Steve Marsh, *US Foreign Policy Since 1945*, (London: Routledge, 2001); John Lewis Gaddis, *The Long Peace: Inquiries Into the History of the Cold War*, (Oxford: Oxford University Press, 1987).

² Мари-Жанин Чалић, *Историја Југославије у 20. веку*, (Београд: Cliо, 2013), 224; Мирослав Јовановић, *Срби и Руси 12-21. век: историја односа*, (Београд: Народна библиотека, 2012), 179.

³ М. Чалић, *Историја Југославије у 20. веку*, 220; Radina Vučetić, *Koka-kola socijalizam: Amerikanizacija jugoslovenske popularne kulture šezdesetih godina XX veka*, (Beograd: Službeni glasnik, 2020), 49; Robert Niebuhr, *The Search for a Cold War Legitimacy: Foreign Policy and Tito's Yugoslavia*, (Boston: Brill, 2018), 22.

⁴ Lorejn M. Lis, *Održavanje Tita na površini: Sjedinjene Države, Jugoslavija i Hladni rat*, (Beograd: BMG, 2003), 24.

⁵ Цит. према: Branko Petranović, *Istorija Jugoslavije 1918-1988, III*, (Beograd: Nolit, 1988), 199.

Управо због свог положаја, иза „гвоздене завесе“, у Америци је са великим изненађењем дочекана вест о сукобу Југославије и других чланица Информбироа и несугласицама на релацији Тито–Стаљин. Самим тим је 1948. била кључна за постепено креирање њеног новог међународног положаја, ког ће се, у мањој или већој мери, придржавати до окончања Хладног рата. Југословенска самопрокламована независност није значила њено одрицање од преузетих вредности из прве земље социјализма, као што није значила ни прихватање свега што је одједном било доступно са Запада. Сједињене Државе су на Југославију почеле да гледају као на државу која ће показати да постоји начин за излазак из совјетског табора: „Верујте да ће он ’Тито – С.Л.’, (...) ако му буде пружена пуна подршка Запада, имати добре изгледе за успех који ће довести до решења наших главних проблема у Европи.“⁶

Прва америчка помоћ почела је да стиже већ 1949. и повећавана је сваке наредне године. Убрзо је уследила и војна помоћ озваничена споразумом *Military Assistance Pact*, које су склопиле две владе 14. новембра 1951. године. Југославија је овим постала укључена у *Mutual Defense Aid Program* (МДАР).⁷ Две земље су недуго затим, 8. јануара 1952, потписале и Споразум о економској кооперацији, што је био први билатерални споразум који су САД закључиле са једном социјалистичком државом после Другог светског рата.⁸ Од 1954. Југославија је, у складу са америчким Законом о пољопривредној помоћи, од САД куповала вишкове америчке пшенице исплаћујући их у динарима.⁹

Часописи *Life* и *Time* у првим годинама Хладног рата

Оно што је нарочито интересантно је начин на који су се у овим преломним годинама формирале представе и ставови о Југославији код обичних америчких грађана. Наравно, за тако нешто потребно је имати на уму медије које су конзумирали, од којих су посебно значајни амерички часописи. Њихов циљ био је да за своје читаоце изграде идеалан свет, свет који се само заснивао на стварним догађајима.¹⁰ Међу њима се свакако издвајају два часописа издавачке куће *Time Inc. – Time* и *Life*, који су 1947. године имали тираж од 1.6, односно 5.4 милиона

⁶ FRUS, 1948, Vol. IV, Eastern Europe, p. 1077, The Military Attache (Patridge) and the Naval Attache (Sweetser) in Yugoslavia to the Secretary of State, Belgrade, June 29, 1948, https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1948v04/pg_1077 (04. мај 2022).

⁷ Tvrtko Jakovina, *Socijalizam na američkoj pšenici*, (Zagreb: Matica Hrvatska, 2002), 38.

⁸ Dragan Bogetić, „Saradnja Jugoslavije i Zapada u vreme sukoba sa Kominformom (1952-1955)“ u *Velike sile i male države u Hladnom ratu 1945-1955. – slučaji Jugoslavije*, Beograd, 2005, 45.

⁹ Ibid, 58-59.

¹⁰ David Abrahamson, Marcia R. Prior-Miller (ed.), *The Routledge Handbook of Magazine Research: The Future of the Magazine Form*, (New York: Routledge, 2018), str. 14.

примерака.¹¹ Просечан читалац магазина *Time*, у годинама захуктавања Хладног рата, био је припадник више средње класе из мањег града. Пословни људи, показало је истраживање из 1946. године, чинили су нешто мање од 60 одсто читалачке публике овог часописа. Оно што је важно истаћи је да су читаоци најчешће били заинтересовани за националне и међународне догађаје, те да су се баш из тог разлога окретали *Time*-у и *Life*-у.¹² У прилог томе, временом је све очигледнија постала тенденција фаворизовања ставова умереног крила Републиканске партије,¹³ док су ставови конзервативнијих републиканаца и већине демократских лидера скоро у потпуности одбацивани.¹⁴

Оснивачи медијске куће *Time Inc*, Хенри Лус и Бритон Хаден, били су свесни новинарских пристрасности, о којима су говорили након оснивања магазина *Time* 1923. године: „Уредници признају да је потпуна неутралност у вези са јавним питањима и важним вестима колико немогућа, толико и непожељна, и стога су спремни да признају одређене предрасуде које могу у различитој мери да предодреде њихово мишљење о вестима... Али овај часопис није основан да пропагира предрасуде, либералне или конзервативне.“¹⁵

Општи наративи *Time*-а и *Life*-а у потпуности се ослањају на појам дискурса, и то онако како га је дефинисао француски филозоф Мишел Фуко. Фуко га види као мисаони систем који се састоји од идеја, ставова и уверења, који даље контролишу процесе креирања знања о стварности. Оно што је значајно, и оно што Фуко посебно истиче, је да се у сваком друштву креирање дискурса истовремено контролише, селекује, организује и дели, и то оним поступцима чија је улога да укроте моћи и опасности самог дискурса.¹⁶ Дакле, у овом случају, општи наративи, који су одликовали часописе *Life* и *Time*, обликовали су се током времена у виду два дискурса. Први дискурс се односи на идеолошка уверења, ставове, начине размишљања самих уредника и новинара ова два листа, а други се односи на оно што су они калкулисано и свесно промишљали у вези са спољнополитичким дешавањима, уверењима и очекивањима њихових читалаца,¹⁷ као и закључцима о хладноратовским интересима Сједињених Држава. Фуко инсистира на важности коју има аутор неког дискурса, јер оно што

¹¹ Robert T. Elson, *The World of Time Inc.: The Intimate History of a Publishing Enterprise 1941-1960.*, (New York: Atheneum, 1973), 182-183.

¹² Stephen L. Vaughn (ed.), *Encyclopedia of American Journalism*, (New York: Taylor & Francis Group, 2008), 537.

¹³ Elson, *The World of Time Inc.*, 75, 314.

¹⁴ Vaughn (ed.), *Encyclopedia of American Journalism*, 537.

¹⁵ Цитирано према: Theodore Peterson, *Magazines in the Twentieth Century*, (Urbana: The University of Illinois Press, 1956), 299.

¹⁶ Mišel Fuko, *Poredak diskursa: Pristupno predavanje na Kolež de Fransu, održano 2. decembra 1970. godine*, (Loznica: Karpos, 2007), 8.

¹⁷ Piter Berk, *Istorija i društvena teorija*, (Beograd: Equilibrium, 2002.), 103.

он пише или не пише, прописано је функцијом коју му додељује његова епоха и коју он сам додатно модификује.¹⁸

Истовремено, имагологија представе о другим народима не сматра за објективне, нити комплексне, већ за субјективне и упрошћене, без обзира на то ко их ствара.¹⁹ Иако су најчешћи објекат имаголошких истраживања књижевна дела, а нарочито путописи, не треба занемарити улогу коју су дневне новине и часописи имали на формирање одређених представа о народима, државама, подручјима, па и читавим континентима. На примеру недељника *Life* и *Time*, чланак испитује које су се то информације представљале америчким читаоцима. Уз то, пажња је била усмерена на начин саопштавања тих информација, њихов опсег, заступљеност. Како имагологија креће од хипотезе да одређени аспекти проучаваног текста призивају референцијалне оквире и обрасце који су одређени политичким или друштвеним погледима стварног света, долази се до закључка да је управо то оно што ствара утисак да је текст (у часопису) огледало друштва у коме настаје.²⁰ Сем тога, било је потребно истаћи и постојање везе између имаготипских и политичких структура, те је пажња у овом раду била усмерена и на тај сегмент грађења слике о *Другом*. Тако се на самом крају покушало уочити постојање или непостојање сагласности ових вести са званичним ставовима америчких администрација.

Слика Тита и партизана након Техеранске конференције

Други светски рат донео је бурне промене на европској и светској позорници, које нису могле заобићи ни Југославију. Иако су амерички медији настојали да прате дешавања на свим фронтима, за извештавање о Југославији пресудна је била тродневна конференција у Техерану, одржана паралелно са Другим заседањем АВНОЈА, 28. новембра – 01. децембра 1943. године.²¹ Тако је на овој конференцији успостављен образац који ће бити одржаван до краја рата – формално признање НОВЈ довело је до развијања њених војних веза са савезницима у првој половини 1944. године.²²

¹⁸ Fuko, *Poredak diskursa*, 23.

¹⁹ Davor Dukić, Zrinka Blažević, Lahorka Plejić Poje, Ivana Brković (прir.), *Kako vidimo strane zemlje – Uvod u imagologiju*, (Zagreb: Srednja Evropa, 2009), 5.

²⁰ Karl Ulrich Syndram, „Estetika alteriteta: književnost i imagološki pristup» u *Kako vidimo strane zemlje – Uvod u imagologiju*, приредио D. Dukić i dr., Zagreb: Srednja Evropa, 2009, 76.

²¹ Чалић, *Историја Југославије у 20. веку*, 191.

²² O. A. Westad, *The Cold War*, 49; Petranović, *Istorija Jugoslavije 1918-1988*, II, (Beograd: Nolit, 1988), 316.

Још пре него што су Сједињене Државе ушле у рат, *Time Inc.* је имао своје дописнике и фотографије широм света.²³ Колики је значај дат Југославији након Техеранске конференције сведочи и то што је *Life*-ов фотограф, Џон Филипс, који је као члан Черчиловог ужег круга присуствовао на њој, убрзо послат да фотографише Тита и партизане.²⁴ На тај начин је само неколико дана по окончању самита у Техеран пажња усмерена на овај антифашистички покрет. Већ током децембра 1943. и *Life* и *Time* објављују вести о борбама југословенских партизана против Немаца. Заједничко за писање оба недељника је наглашавање јединства које су партизани донели Југославији, што се јасно увиђа у речима да се: „у партизанима могу видети различите групе, од комуниста до конзервативних демократа и римокатоличких свештеника“²⁵, док се посебно истиче да чак „четвртину партизана чине жене“.²⁶ Партизански покрет је, дакле, представљен као еманципаторски, а наглашавањем да у четничком покрету готово и да нема жена, *Life* својим читаоцима шаље јасну поруку о томе који покрет са собом носи западне вредности. У готово свим текстовима о партизанима инсистира се да се само „партизани боре против Немаца“²⁷, док „четници генерала Михаиловића одбијају да се боре“.²⁸ Вести о Титу и његовој војсци постају све учесталије од пролећа 1944. када се у готово сваком броју *Time*-а могао наћи један или више чланака о овом народноослободилачком покрету.²⁹

Међу њима се посебно истиче текст Стојана Прибићевића којим је читаоцима ближе приказана личност Јосипа Броза, тзв. „close-up“ чланак.³⁰ Овај тип чланака представљао је у целости истражен биографски наратив украшен прозаичним детаљима из живота субјекта. Сем тога, текст је био допуњен фотографијама и званичним портретима, који су специјално урађени за часопис. Како наводи Николина Куртовић, главни циљ приказа у „крупном плану“ био је да симболично повеже истакнуте званичнике и ширу јавност, тако што је ове прве

²³ Elson, *The World of Time Inc.*, 4.

²⁴ Nikolina Kurtović, *Communist stardom in the Cold War: Josip Broz Tito in Western and Yugoslav photography, 1943–1980*, Doctoral Dissertation, Graduate College of the University of Toronto, 2010, 72; Elson, *The World of Time Inc.*, 49.

²⁵ “Tito’s Partisans” *Life* 15, no. 23 (06 Dec. 1943), 88.

²⁶ *Ibid.*, 89.

²⁷ *Ibid.*, 88.

²⁸ “Defender of Empire”, *Time*, 43, no. 9, (28. Feb. 1944), 28-30.

²⁹ Видети: “Allies for Tito”, *Time*, 43, no. 15, (10. Apr. 1944), 33.; “For King & Country”, *Time*, 43, no. 18, (01. May 1944), 38.; “For Country”, *Time*, 43, no. 18, (01. May 1944), 38.; “Island Eye”, *Time*, 43, no. 19, (08. May 1944), 21.; “Tito’s Yugoslavia”, *Time*, 43, no. 21, (22. May 1944), 38.; “Jumbo Censorship”, *Time*, 43, no. 21, (22. May 1944), 58-60.; “Inside the Fortress”, *Time*, 43, no. 22, (29. May 1944), 38.; “A Letter From The Publisher”, *Time*, 43, no. 22, (29. May 1944), 15.

³⁰ Stoyan Pribichevich, “Tito. The peasant-born marshal of Yugoslavia has liberated nearly half of his country,” *Life* 16, no.7 (14 Feb. 1944), 96-105.

чинио моралним примерима и националним узорима.³¹ Тако је представљањем Тита као моралног узора, који кажњава псовање и дозвољава употребу алкохола „само у медицинске сврхе“, док истовремено увек изгледа чисто о обријано, *Life*-ов чланак имао и улогу да нагласи сличност Тита и Народноослободилачке војске Југославије са заповедницима и војницима других савезничких армија. Овакав начин писања о Југославији само потврђује закључак Џоела Лирсена да су се људски контакти са различитим културама вредновали изразито етноцентрично,³² односно да је *Life* истицањем код Тита само оних вредности које су људи на Западу видели као своје, индиректно овог борца означио за прихватљиво.

Упркос томе што су савезници партизански покрет све чешће гледали са скривеним симпатијама, писање о Југославији је и маја 1944. било мање пожељно, па су дописници и њихове „забрањене приче“ о Титу и партизанима, били жртве политичке цензуре коју су спроводили генерал Хенри Мејтланд из Медитеранске команде, као и британски цензори у Каиру.³³ Чињеница да су извештаји о Југославији цензурисани и током 1944. године, односно месецима након конференције у Техерану, ипак указује да се код савезника није у потпуности искристалисала слика о томе како писати о Титу и партизанима.

Као прекретница у изградњи Титовог имиџа био је сет фотографија које је усликао Џон Филипс, а које су у августу објављене у *Life*-у.³⁴ Ове фотографије су потом преузимали и други часописи³⁵, а читаоцима су нарочито биле занимљиве оне на којима је Тито приказан како игра шах. *Time* је Тита у свом чланку назвао „најлукавијим играчем шаха“, али је читаоцима засметало то што је Тито своје топове окренуо наопако: „Ја схватам да велики генерал треба да игра шах, као што председник САД треба да пеца, али сматрам да свако ко се представља за шахисту то треба да ради са топовима усправно окренутим“³⁶, те су уредници морали да подсети све „шаховске експерте“ да је Тито ипак само „професионални револуционар“.³⁷ Вероватно је да су фотографије шаховске партије биле замишљене као метафора његовог интелектуалног капацитета и војног генија, али натпис испод последње фотографије прави дистинкцију између Титове шаховске и ратне стратегије, истичући да ова друга није „конзервативна“, већ

³¹ Kurtović, *Communist stardom in the Cold War*, 59.

³² J. Leerssen. “Imagology: History and Method”, in: *Imagology. The Cultural Construction and Literary Representation of National Characters*, (eds.) M. Beller, J. Leerssen, (Amsterdam, New York: Rodopi, 2007), 17. <https://pdfs.semanticscholar.org/8929/fa34818abc36c6b940652a52bbe398210226.pdf> (04. мај 2022).

³³ “Jumbo Censorship,” *Time*, 43, no. 21, (22 May 1944), 58-60.

³⁴ “Marshal Tito”, *Life* 16, no.17 (14 Aug. 1944), 35-38.

³⁵ “Big Game”, *Time*, 44, no. 8, (21. Aug. 1944), 33.

³⁶ “Letters to Editors: Tito’s Rook”, *Time*, 44, no. 12, (18. Sept. 1944), 6.

³⁷ Ibid.

„често смела“.³⁸ На фотографијама су пажљиво наглашени сви они елементи који се иначе традиционално везују за једног професионалног војног команданта: уредна канцеларија (у овом случају у пећини), опремљен сто са телефоном и машином за куцање, мапа и лична секретарица.³⁹

Time Inc. је својим чланцима постепено креирао нови Титов имиџ, представљајући га као угледног војног команданта који стоји на челу организоване савезничке војске у Југославији. Ова медијска кућа је тиме индиректно подржала америчку политику сарадње са Титовом комунистичком владом након конференције у Техерану. Тако је *Life* у фото-есеју о „Титовим људима“ својим многобројним читаоцима представио фотографије из акције партизанских јединица у Словенији, пратећи читав процес саботирања немачке железнице.⁴⁰ Магазин *Time* отишао је корак даље, те се Јосип Броз у октобру 1944. нашао на насловној страни, као неко ко „стоји на раскрсници две империје“.⁴¹

Закључак Николине Куртовић да је Тито, захваљујући оваквим приказима, америчким читаоцима личио на „популарни мушки идеал“ постаје очигледан. Нарочито уколико се примети да је Броз на свим фотографијама представљен као зрео човек тврдог карактера, озбиљног држања, удаљен од својих емоција, одлучан, асертиван и физички згодан,⁴² док је краљ Петар II Карађорђевић све чешиће представљан као краљ „кога сопствени народ не жели“.⁴³ Ипак, оваква слика Тита, врло брзо ће по завршетку рата бити замењена новом, хладноратовском.

„Најзатворенија полицијска држава“

*Југославија је са својом комунистичком диктатуром практично део Совјетског Савеза.*⁴⁴

Када је Јосип Броз Тито у децембру 1945. године прогласио формирање Федеративне Народне Републике Југославије, Сједињене Државе су неко време биле суздржане у својој одлуци о признавању овог репресивног режима.⁴⁵ Међутим, чак и након успостављања дипломатских односа, везе две државе биле су климаве, те представе о некадашњем савезнику Југославији, добијају ново рухо.

³⁸ “Marshal Tito”, *Life*, 16, no. 17 (14. Aug. 1944), 37.

³⁹ *Ibid*, 35-37.

⁴⁰ “Tito’s Men”, *Life*, 17, no. 19 (6. Nov. 1944), 93-101.

⁴¹ *Time* cover (9 Oct. 1944).

⁴² Kurtović, *Communist stardom in the Cold War*, 82.

⁴³ “Royal Rebellion”, *Time*, 45, no. 4, (22. Jan. 1945), 36.

⁴⁴ “Danubian Dithyrambs”, *Time*, 48, no. 15, (07. Oct. 1946), 34.

⁴⁵ Lis, *Održavanje Tita na površini*, 19.

Хладни рат је са собом донео један нови свет, свет у коме су стари савезници постали непријатељи, и свет у коме је улога часописа као предводника америчке хладноратовске пропаганде додатно добила на значају. О томе сведочи и податак да је 1946. *Life* магазин допирао до чак 21% становништва Сједињених Држава.⁴⁶ Да је америчким новинарима било јасно у ком се правцу креће ситуација у Југославији, видело се већ током јесени 1945. године, када су сцене са београдских улица поређене са исечцима из „старих журнала о успону нацизма“,⁴⁷ а Југославија сматрана за „најзатворенију полицијску државу“.⁴⁸

Приметно је да се у периоду када је било јасно да је Балкан готово у целости потпао под совјетски утицај на странице часописа враћа стереотип о назадности овог простора. Овде је кључна напомена Немање Радоњића, да поред своје сталне улоге културно-географског „Другог“, балканке државе сада постају и идеолошки „Други“, па већ постојеће и доминанте слике само „упијају комунизам“.⁴⁹ Ово је период који оживљава (зло)употребу историје, која добија функцију да „објасни“ ситуацију у Југославији, а у ствари јој је једина улога била да подржи представу о народу који у њој живи као оног који нема удела у доношењу одлука о томе ко ће се наћи на њеном челу. Тако су се на страницама недељника све чешће могле пронаћи стереотипне представе о балканским народима као онима који не разумеју демократију и слободне изборе.⁵⁰ Почетак Хладног рата је на тај начин у представама Југославије створио амалгам старих стереотипа (најчешће о насиљу)⁵¹ и нових стереотипа везиваних за комунизам (мањак слободе).

Time је грађење нове слике о Југославији заокружио стављањем Јосипа Броза на насловну страну.⁵² Представа Тита са совјетским орденом победе, који је готово већи од њега самог, требало је да одвоји југословенског лидера од позитивних аспеката његовог ратног имиџа вође и предводника, те да га уместо тога ослика само као оруђе совјетске експанзионистичке политике.⁵³ Сем тога, јасна је била тенденција да се нагласи негативно наличје дешавања у Југославији, па су све чешће употребљаване асоцијације којим се југословенски режим поредио са италијанским фашистима и немачким нацистима. Описивање Народне Омладине Југославије као организације у којој је „чланство обавезно“ и у којој се добија „техничка и војна обука“, било је јасна алузија на Хитлерову

⁴⁶ Kurtović, *Communist stardom in the Cold War*, 86.

⁴⁷ “Tito, in Toto”, *Time*, 46, no. 17, (22. Oct. 1945), 38.

⁴⁸ “The Opposition”, *Time*, 46, no. 20, (12. Nov. 1945), 35.

⁴⁹ Немања Радоњић, „Слика Балкана у часопису National Geographic (1888-2013)“, (мастер теза, Филозофски факултет Универзитета у Београду, 2011), 15.

⁵⁰ “Baffling to Balkans”, *Time*, 46, no. 9, (27. Aug. 1945) 34.

⁵¹ “Pigs to Books”, *Time*, 46, no. 24, (10. Dec. 1945), 34.

⁵² *Time* cover (16. Sept. 1946).

⁵³ Kurtović, *Communist stardom in the Cold War*, 101.

Омладину, док је скандирање народа Титу поређено са „познатим звуцима Дуче, Ду-че“. ⁵⁴ Ипак, новинарима није промакло да примете да је Југославија једна од ретких комунистичких земаља у којој је даље „дозвољен патриотизам“. ⁵⁵

С друге стране, упркос томе што се Југославија већ крајем 1945. године нашап иза Гвоздене завесе, *Life* тек 1947. у потпуности окреће леђа новом режиму у Београду. Поддршка коју су савезници пружили „руском агенту Титу“ сада је представљена као очигледна грешка, јер је он „сарађивао са Немцима“ док је на снази био пакт Рибентроп-Молотов. ⁵⁶ Ипак, за разлику од *Time*-а који је о Југославији писао у континуитету, овај часопис се радије опредељивао да о Југославији не пише или да је само помене у оквиру чланака који су се бавили ширим темама. Без обзира на учесталост објављивања вести о овој балканској држави, јасно је да је негативна слика била она која је преовладала, што се јавило као проблем након што је Југославија одбачена од Совјетског Савеза и њених сателита.

Јеретик који гледа на Запад

*Титоизам забада у само срце комунистичке моћи и доктрине.
Титоизам представља огромну прилику за Запад, али и озбиљан проблем.* ⁵⁷

Свет је са изненађењем испратио вести о избацивању Југославије из Коминформа у јуну 1948. године, ⁵⁸ због оптужби за ревизионизам. ⁵⁹ Први раскол међу комунистичким партијама нашао се на отвореном, слободан за све да га тумаче и интерпретирају по свом нахођењу.

Само два дана након расцепа у комунистичком свету, америчка Канцеларија за планирање политике проценила је да је Титов пркос Стаљину креирао један „потпуно нови проблем спољне политике за ову владу“. ⁶⁰ То је значило да би било који потез америчке владе према Југославији могао послужити за стварање важног преседана, чиме би утицао на то да ли ће други сателити следити Титово

⁵⁴ “Proletarian Proconsul”, *Time*, 48, no. 12, (16. Sept. 1946), 29.

⁵⁵ “‘Getting Tough’ With Russia: Real Peace Requires More Than ‘Getting Tough’. We Must Know What We Value Above Peace”, *Life*, (18. Mar. 1946), 36.

⁵⁶ James Burnham, “Struggle for the World”, *Life*, 22, no. 13, (31. Mar. 1947), 60/66.

⁵⁷ “The Great Schism”, *Time*, 53, no. 16, (18. Apr. 1949), 29.

⁵⁸ Опширније о узорцима и природи раскида Тита и Стаљина у: Gale Stokes, (ed.), *From Stalinism to Pluralism: a documentary history of Eastern Europe since 1945*, (New York: Oxford University Press, 1991).

⁵⁹ Westad, *The Cold War*, 125.

⁶⁰ PPS/35, FRUS, 1948, Vol. IV, Eastern Europe; The Soviet Union, p. 1079, *The Attitude of This Government Toward Events in Yugoslavia*, Washington, June 30, 1948, <https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1948v04/d702> (05. мај 2021).

вођство или не. Упркос томе, Канцеларија је ипак упозорила да је Југославија и даље комунистичка држава, чија идеологија је директно супротстављена Западу, уз напомену да сукоб са Стаљином не значи да је Тито сада амерички „пријатељ“. Враћајући се на оно што је било најзначајније за Сједињене Државе, наглашено је: „Нови фактор од фундаменталног значаја уведен је у светски комунистички покрет демонстрацијом да Кремљу може успешно да пркоси један од његових миљеника. (...) Могућност пребегавања од Москве, што је до сада било незамисливо комунистичким вођама, од сада ће бити присутна у једном или другом облику у уму сваког од њих.“⁶¹

Да је потребан опрез приликом приближавања Титу, Канцеларија је показала кроз две могућности. У првој је упозорила да би Москва вероватно искористила сваки вид Западног улагивања Титу како би поткопала његову позицију у комунистичком свету, а у другој да би пак превелика уздржаност Запада сигурно одбила Тита, што би онда Москва искористила да докаже да комунистичке државе немају другог избора сем да остану у њеном загрљају, јер их „та дезертерства само стављају на милост и немилост вуковима капитализма“.⁶² Исправан приступ лежао је на опрезном средњем путу – југословенска независност у настајању била би прихваћена, али без прикривања америчког неслагања око карактера њеног унутрашњег уређења.

Новонастала ситуација је новинаре и уреднике часописа *Time* и *Life* по први пут довела у позицију објављивања неконзистентних чланака о Југославији. Као и креаторима америчке спољне политике, и њима је било тешко да помире чињеницу да су се на челу ове балканске државе налазили комунисти, који су одједном постали кључни за стратегију „клина“, коју су Сједињене Државе користиле у борби против ширења комунизма.⁶³

Часопис *Time* је у свом првом броју након доношења чувене Резолуције, објавио кратак чланак у коме је читаоцима само пренео шта се догодило, али без залажења у анализу значаја самог догађаја.⁶⁴ Ипак, криза у комунистичком свету праћена је детаљније од сваког наредног броја. Чини се да су и новинари постали свесни да ако „антикомунистички свет не успе да схвати ‘кризу Тито’, пропустиће прилику, коју је сам Кремљ послао, за победу у Хладном рату“.⁶⁵ Упркос томе, часопис сукоб тумачи као борбу за моћ, истичући да је оптужба за национализам против Тита у потпуности тачна, јер је баш то тачка у којој је Титова партија много ближа руској – „Титови црвени и обични црвени се

⁶¹ Ibid, 1080.

⁶² Ibid.

⁶³ О америчкој стратегији клина коришћеној у првим годинама Хладног рата, опширније у: John Lewis Gaddis, *The Long Peace: Inquiries into the History of the Cold War*, (New York: Oxford University Press, 1987), 152-194.

⁶⁴ „Break”, *Time*, 52, no. 1, (05. July 1948), 27.

⁶⁵ „How the Bulgars Came to Lunch”, *Time*, 52, no. 3, (19. July 1948), 29.

свађају зато што су толико слични, а не због својих 'различитости'.⁶⁶ Магазин *Life* је својим читаоцима на сличан начин дочарао стање, јер су фотограф Валтер Сандерс и дописник Вил Ланг, који су провели три недеље у Југославији, истакли да се свакодневни живот у овој земљи готово није променио, те да она „и даље изгледа као комунистичка држава“.⁶⁷ *Life* је у истом броју објавио и чланак Фицроја Меклејна, у коме су само изнети већ познати догађаји из Титове биографије.⁶⁸ Чланак је ипак био обојен чињеницом да га је његов аутор написао на основу блиских контаката које је током рата остварио са партизанским вођом, те је отворено стао на Титову страну истичући да је он „сам отерао Немце из своје земље“, док их је „из суседних земаља протерала Црвена армија“.⁶⁹

Креатори политике у Вашингтону су, ипак, чекали да Југословени демонстрирају независнију спољну политику, што су ови пропустили да ураде на Дунавској конференцији, одржаној у Београду у јеку сукоба, током јула 1948. године.⁷⁰ И док су у америчкој престоници и даље само пратили ситуацију, у Њујорку су се, расправљајући о потезима Југословена након раскида са Москвом,⁷¹ увелико питали колико је у ствари „дубок раскол између југословенског маршала Тита и Кремља?“.⁷² Практично до краја 1948. године, извештавања *Time*-а и даље задржавају оштар тон, означавајући сам сукоб као нешто туђе, и даље смештајући вести о Југославији у „комунистичку“ рубрику,⁷³ што је пракса коју ће часопис задржати до лета 1949. године.

Life је, међутим, поново одиграо пресудну улогу у преобликовању слике о Титу, враћајући га на позорницу као хероја, овога пута као хероја Хладног рата. Насловну страну 13. септембра 1948. године красила је црно-бела фотографија Јосипа Броза Тита,⁷⁴ коју је поново направио, Џон Филипс, човек који је након конференције у Техерану био креатор Титовог имица као савезничког хероја. Овај број је позивао читаоца да завири у „прве слике маршала Тита у његовом југословенском скровишту“ након раскида са руководством у Москви.⁷⁵ Сама

⁶⁶ Ibid.

⁶⁷ Walter Sanders, "Three Weeks in Tito's Yugoslavia", *Life*, 25, no. 2 (12. July 1948), 24.

⁶⁸ Fitzroy Maclean, "Tito the Nationalist", *Life*, 25, no. 2 (12. July 1948), 30.

⁶⁹ Ibid.

⁷⁰ Lis, *op. cit.*, str. 90.

⁷¹ "Danube Blues", *Time*, 52, no. 6, (09. Aug. 1948), 21.; "Blitz at Belgrade: The West Loses a Round and a River to Vishinsky and His Danubian Block", *Life*, 25, no. 9, (30. Aug. 1948), 13-17.

⁷² "Danube Blues", *Time*, 52, no. 6, (09. Aug. 1948), 21.

⁷³ Видети: "Break", *Time*, 52, no. 1, (05. July 1948), 27; "Balkan Circus", *Time*, 52, no. 2, (12. July 1948), 20-21; "How the Bulgars Came to Lunch," *Time*, 52, no. 3, (19. July 1948), 29-30; "The Best Years of Our Lives," *Time*, 52, no. 8, (23. Aug. 1948): 14-15; "Tito and the Executioner," *Time*, 52, no. 10, (06. Sep. 1948), 22-23; "Not Worked Out," *Time*, 52, no. 22, (29. Nov. 1948), 29; "Across Your Back", *Time*, 52, no. 23, (06. Dec 1948), 26.

⁷⁴ *Life* cover (13. Sept. 1948).

⁷⁵ Ibid.

чињеница да је маршал на насловници, али и на осталим Филипсовим фотографијама из истог броја, приказан у оделу, као цивил и грађанин,⁷⁶ значила је да је *Life* кренуо да руши наратив о Титу као совјетском пиону, који је током 1946. године створен у америчкој штампи.⁷⁷ Развој ситуације је пажљиво праћен и у наредном периоду, уз честе опаске да Запад „држи палчеве“ док чека да се Тито окрене ка њему.⁷⁸

Како се од краја године Југославија нашла на мети пропагандних напада из Москве, које је истовремено пратила потпуна економска изолованост, Сједињене Државе одлучиле су да измене своју политику према њој. Титу се, као „најдрагоценијем средству“ морало дозволити да на „сопствени комунистички начин“⁷⁹ докаже да се једна источноевропска земља може отргнути од московске контроле и у томе успети. Плашећи се реакција јавности, влада је ипак инсистирала да се сви њени планови за Југославију спроводе „тихо и рутински“. Сем тога, постојао је припремљен сценарио уколико би дошло до одређених проблема, и тада би влада објаснила да за своје испоруке добија стратешке сировине, као и да ово не значи одобравање и подршку Титовом режиму.⁸⁰ Тиме се јавила потреба за потенцирањем значаја Тита за Сједињене Државе, те се као главни аргумент за подршку режиму у Београду све чешће писало о титоизму⁸¹ тј. „грозници“⁸² која ће подстаћи остале социјалистичке државе да се одвоје од Москве.⁸³ За обичне људе на Западу, Тито је постао носилац нове

⁷⁶ John Phillips, “A Visit to Tito. Dictator rests, plays and plots in privacy of an Alpine retreat”, *Life* 25, no. 11 (13. Sep. 1948), 63-65.

⁷⁷ Kurtović, *op. cit.*, 113.

⁷⁸ “Not Worked Out”, *Time*, 52, no. 22, (29. Nov. 1948), 29.

⁷⁹ Cit. prema: Wilson. D. Miscamble, *George F. Kennan and the Making of American Foreign Policy, 1947-1950*, (Princeton: Princeton University Press, 1992), 194.

⁸⁰ FRUS, 1949, Vol. V, Eastern Europe; The Soviet Union, p. 868, Economic Relations Between the United States and Yugoslavia, Washington, February 14, 1949, <https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1949v05/d525> (05. maj 2022).

⁸¹ Постоји неколико дефиниција или одређења термина „титоизам“. *Мериам-Вебстеров речник* истиче да је титоизам „националистичка политика и пракса коју следи комунистичка држава или група независно и често у супротности са Совјетским Савезом“. (“Titoism”, Merriam-Webster.com Dictionary, Merriam-Webster, <https://www.merriam-webster.com/dictionary/Titoism> (accessed 9 May. 2022)). Амерички историчар Роберт Ли Вулф је још десетих година титоизам окарактерисао као „националистички или антисовјетски комунизам“. (Robert Lee Wolf, *The Balkans in Our Time*, Cambridge: Harvard University Press, 1956, 377), док новија дефиниција његовог млађег колеге Роберта Нибура гласи: „Титоизам је интерпретација марксизма-лењинизма која узима у обзир широко учешће и прагматизам уместо владајуће диктатуре“, наглашавајући да је титоизам свој облик попримио до 1953. усвајањем бројних уставних амандмана. (Robert Niebuhr, *The Search for a Cold War Legitimacy: Foreign Policy and Tito's Yugoslavia*, 86).

⁸² “The Great Schism,” *Time*, 53, no. 16, (18 Apr. 1949), 28.

⁸³ Todor Kuljić, *Sećanje na titoizam: između diktata i otpora*, (Beograd: Čigoja štampa, 2011), 19.

наде, која је у себи садржала уверење да би се комунистички блок ускоро могао у потпуности распрснути.⁸⁴

Готово годину дана након што се по први пут нашао на насловној страни магазина *Life*, генерални секретар КПЈ поново је у септембру 1949. красио насловницу овог илустрованог недељника.⁸⁵ Опет је Џон Филипс био тај који је имао задовољство да у „ексклузивној посети“⁸⁶ Титу сними низ фотографија „најинтересантнијег човека на свету“.⁸⁷ О поверењу које је Тито имао у Филипса сведочи и то што га је окарактерисао као „јединог фотографа“ који је умео да га „пристојно фотографише“.⁸⁸ Текст који је пратио овај фото-есеј готово у потпуности одскаче од негативне карактеризације маршала, иако је он у њему означен као „диктатор“ и „убеђени комуниста“.⁸⁹ Сам стереотип Тита – комунистичког деспота у потпуности је трансформисан. Филипс га идеализује, још једном активирајући аспекте стереотипа популарног америчког мушкарца и политичара: он игра билијар, јаше коња, пеца, носи модерна одела.⁹⁰ Фотограф не стаје код идеализације југословенског маршала, већ је употпуњује идиличним сликама југословенских пејзажа и људи.⁹¹ Он на овај начин креира „нови“ комунизам, комунизам који уједињује (различите народе који у њој живе) и комунизам који изграђује (државу након рата). Чланак тако не бежи од карактеризације југословенског режима као аутократског, већ га константним поређењем са Стаљиновим Совјетским Савезом у потпуности реинтерпретира, креирајући код читаоца утисак да је Тито пожељан амерички савезник.

Управо то наглашавање двојног идентитета Југославије, као комунистичке државе и потенцијалне савезнице, добија на значају од 1949. године, када је било јасно да она сама не може да се одупре евентуалном нападу Совјета, што је отворило питање војне подршке овој земљи.⁹² Истог дана када је *Life* објавио свој фото-есеј о Титу, Канцеларија за планирање политике доноси препоруку да се у случају напада „дозволи Југославији да набави оружје у САД“.⁹³ Овим је, на неки начин, Југославија призната за савезника.

⁸⁴ “The Great Schism”, *Time*, 53, no. 16, (18. Apr. 1949), 29.

⁸⁵ *Life* cover (12. Sept. 1949).

⁸⁶ *Ibid.*

⁸⁷ “Tito Defies the Kremlin. Exclusive Pictures Show a Nation Under Pressure”, *Life*, 27, no. 11 (12 Sep. 1949), 41.

⁸⁸ Editorial box, *Life*, 27, no. 11, (12 Sept. 1949), 39.

⁸⁹ “Tito Defies the Kremlin. Exclusive Pictures Show a Nation Under Pressure”, *Life*, 27, no. 11 (12 Sep. 1949), 41.

⁹⁰ John Phillips, “Tito Defies the Kremlin.”, *Life*, 27, no. 11 (12 September 1949), 41-43.

⁹¹ *Ibid.*, 44-49.

⁹² Lis, *Održavanje Tita na površini*, 111.

⁹³ PPS/60, FRUS, 1949, Vol. V, Eastern Europe; The Soviet Union, p. 948, 950-951, 953, Yugoslav-Moscow Controversy as Related to U.S. Foreign Policy Objectives, Washington, September 12, 1949, <https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1949v05/d573> (08. maj 2021).

Магазин *Time* је, позајмљујући рецепт од *Life*-а, у исцрпном есеју објаснио својим читаоцима значај Југославије за борбу Сједињених Држава у Хладном рату.⁹⁴ Овај текст у ствари је доказ неустаљености у начину на који је Југославију требало претворити у савезника. Цео чланак написан је у изразито суморном и песимистичном тону, и упозорава да „САД треба да буду сасвим свесне шта раде“, јер дајући подршку Титу оне „не бране само своја законска права“, већ нападају Стаљина у његовом дворишту.⁹⁵ Аутор завршава чланак напуштањем Југославије и доласком у Италију, где напoкон види неког како се искрено смеје, што представља контраст у односу на његово искуство у „Титолитарији“, у којој је „чуо мање смеха него на било ком другом месту“.⁹⁶ Започињући есеј уводом у коме се наводи да се пред Сједињеним Државама налази само избор између „ропства и више ропства“ и „зла и више зла“,⁹⁷ аутор наговештава да када је у питању заустављање ширења совјетске моћи, циљ не бира средство, што код читаоца оставља горак укус у устима.

Закључак

Од момента када се први пут појављује на страницама етаблираних америчких недељника *Life* и *Time*, слика Јосипа Броза и његове Југославије, пролазила је кроз сталне промене, које су имале тенденцију да се на крају увек врате на почетну тачку. И док је *Life* гравитирао да Југославију и Тита окарактерише позитивније или да у периодима заoштравања односа Сједињених Држава и Југославије готово у потпуности заобилази да пише о њој, *Time* је о Југославији писао константно, често објављујући у потпуности контрадикторне чланке у својим бројевима. Иако су аутори оба магазина инсистирали на посебности положаја Југославије и током Другог светског рата, а нарочито након 1948. године, оно што је опстајало као кључно у креирању слике о њој били су више-деценијски стереотипи о комунистима и заосталости Балкана. Ова два сегмента, иако коришћена на различите начине – некада да Тита и његов режим приближе Западу, истичући на који начин се он разликује од тих негативних „образаца понашања“, а некада да га удаље од тог истог Запада, приказујући га као само још једног типичног источноевропског комунисту – остајала су да постоје као лајтмотив током и након завршетка Другог светског рата.

Кључни дискурс, који је дао посебан печат готово свим чланцима о Југославији, ипак је претежно антикомунистички. Поред тога, слика о Југославији

⁹⁴ Andre Laguerre, “Report On Yugoslavia: A Search for Laughter”, *Time*, 55, no. 5, (30. Jan. 1950), 19-23.

⁹⁵ Ibid, 23.

⁹⁶ Ibid, 19/21/23.

⁹⁷ “Report On Yugoslavia: A Search for Laughter”, *Time*, 55, no. 5, (30. Jan. 1950), 19.

била је условљена честим коренитим променама у односима две земље, што није дозвољавало креирање једног константног става у наративу о овој малој комунистичкој држави. Када Сједињене Државе и савезници одлучују да подрже Титове партизане, оба часописа постепено дају све већи простор у свом извештавању о овом антифашистичком покрету. На сличан начин су, након што је у Београду успостављен комунистички режим, чланци о Југославији све више личили на копије чланака писаних о режиму у нацистичкој Немачкој. Сукоб југословенских комуниста са Информбироом је био кључни за односе две земље, али се неповерење америчке владе према Југославији готово у потпуности поклапало са сумњичавим ставом који су према Београду исказивали амерички недељници *Life* и *Time*.

Izvori i literatura

- Foreign Relations of the United States*. < <https://history.state.gov/historicaldocuments> >
The TIME Magazine Vault, < <https://time.com/vault/> >
Life Magazine,
 < https://books.google.rs/books?id=PUEEAAAAMBAJ&hl=sr&source=gbs_all_issues_r&cad=1&atm_ay=1960#all_issues_anchor >
- “A Letter From The Publisher”, *Time*, 43, no. 22, (29. May 1944), 15.
 “Across Your Back”, *Time*, 52, no. 23, (06. December 1948), 26.
 “Allies for Tito”, *Time*, 43, no. 15, (10. April 1944), 33.
 “Balkan Circus.” *Time*, 52, no. 2, (12. July 1948), 20-21.
 “The Best Years of Our Lives.” *Time*, 52, no. 8, (23. August 1948), 22-23.
 „Big Game“, *Time*, 44, no. 8, (21. August 1944), 33.
 “Blitz at Belgrade: The West Loses a Round and a River to Vishinsky and His Danubian Block”, *Life*, 25, no. 9, (30. August 1948), 13-17.
 “Break.” *Time*, 52, no. 1, (05. July 1948), 27.
 “Danubian Dithyrambs”, *Time*, 48, no. 15, (07. October 1946), 34.
 “Defender of Empire”, *Time*, 43, no. 9, (28. February 1944), 28-30.
 Editorial box, *Life*, 27, no. 11 (12. September 1949), 39.
 “Everybody Works for the State Under the Tito Five Year Plan.” *Life*, 27, no. 11, (12. September 1949), 46-47.
 “For Country”, *Time*, 43, no. 18, (01. May 1944), 38.
 “For King & Country”, *Time*, 43, no. 18, (01. May 1944), 38.
 “‘Getting Tough’ With Russia: Real Peace Requires More Than ‘Getting Tough’. We Must Know What We Value Above Peace”, *Life*, (18. March 1946), 36.
 “The Great Schism.” *Time*, 53, no. 16, (18. April 1949), 28-29.

- “How the Bulgars Came to Lunch.” *Time*, 52, no. 3, (19. July 1948), 29-30.
- Burnham, James. “Struggle for the World”, *Life*, 22, no. 13, (31. March 1947), 59-80.
- “Inside the Fortress”, *Time*, 43, no. 22, (29. May 1944), 38.
- “Island Eye”, *Time*, 43, no. 19, (08. May 1944), 21.
- “Jumbo Censorship.” *Time*, 43, no. 21, (22. May 1944), 58-60.
- Laguerre, Andre. “Report on Yugoslavia”, *Time*, 55, no. 5, (30. January 1950), 19-23.
- “Letters to Editors: Tito’s Rook“, *Time*, 44, no. 12, (18. September 1944), 6.
- Maclean, Fitzroy. “Tito the Nationalist”, *Life*, 25, no. 2 (12. July 1948), 30.
- “Not Worked Out.” *Time*, 52, no. 22, (29. November 1948), 29.
- “The Opposition”, *Time*, 46, no. 20, (12. November 1945), 35.
- Phillips, John. “Life Photographer Visits With Tito.” *Life*, 27, no. 11, (12. September 1949), 42-43.
- “Marshal Tito.” *Life*, 16, no.17 (14. August 1944), 35-38.
- “A Visit to Tito. Dictator Rests, Plays And Plots in Privacy of An Alpine Retreat.” *Life*, 25, no. 11 (13. September 1948), 63-65.
- “Pigs to Books”, *Time*, 46, no. 24, (10. December 1945), 34.
- Pribichevich, Stoyan. “Tito. The Peasant-Born Marshal of Yugoslavia Has Liberated Nearly Half of His Country.” *Life*, 16, no. 7, (14. February 1944), 96-105.
- “Proletarian Proconsul.” *Time*, 48, no. 12, (16. September 1946), 26-30.
- “Report on Yugoslavia.” *Time*, 55, no. 5, (30. January 1950), 19.
- Sanders, Walter. “Three Weeks in Tito’s Yugoslavia.” *Life*, 25, no. 2, (12. July 1948), 24-29.
- “Tito and the Executioner.” *Time*, 52, no. 10, (06. September 1948), 22.
- “Tito Defies the Kremlin.” *Life*, 27, no. 11, (12. September 1949), 41-49.
- “Tito, in Toto”, *Time*, 46, no. 17, (22. October 1945), 36-38.
- “Tito’s Men.” *Life* 17, no. 19, (09. November 1944), 93-101.
- “Tito’s Partisans.” *Life* 15, no. 23, (06. December 1943), 88-90.
- “Tito’s Yugoslavia”, *Time*, 43, no. 21, (22. May 1944), 38.
- “We Belong to Tito, Tito Belongs to Us.” *Life* 27, no. 11, (12. September 1949), 48-49.
- “Yugoslavia: Royal Rebellion”, *Time*, 45, no. 4, (22. January 1945), 36-38.

Abrahamson, David, Prior-Miller, Marcia R. (ed.), *The Routledge Handbook of Magazine Research: The Future of the Magazine Form*, New York: Routledge, 2018.

Berk, Piter, *Istorija i društvena teorija*, Beograd: Equilibrium, 2002.

Bogetić, Dragan, „Saradnja Jugoslavije i Zapada u vreme sukoba sa Kominformom (1952-1955)“ u *Velike sile i male države u Hladnom ratu 1945-1955. – slučaj Jugoslavije*, Beograd, 2005, 43-62.

- Ceh, Nick S., *United States-Yugoslav Relations During the Early Cold War, 1945-1957.*, Doctoral Dissertation, Graduate College of the University of Illinois at Chicago, 1998.
- Čalić, Mari-Žanin, *Istorija Jugoslavije u 20. veku*, Beograd: Clio, 2013. (ćirilica)
- Dobson, Alan P., Marsh, Steve, *US Foreign Policy Since 1945*, London: Routledge, 2001.
- Dukić, Davor, Blažević, Zrinka, Plejić Poje, Lahorka, Brković, Ivana (prir.), *Kako vidimo strane zemlje – Uvod u imagologiju*, Zagreb: Srednja Evropa, 2009.
- Dženkins, Filip, *Istorija Sjedinjenih Država*, Beograd: Filip Višnjić, 2002.
- Elson, Robert T., *The World of Time Inc.: The Intimate History of a Publishing Enterprise 1941-1960.*, New York: Atheneum, 1973.
- Fuko, Mišel, *Poredak diskursa: Pristupno predavanje na Kolež de Fransu, održano 2. decembra 1970. godine*, Loznica: Karpos, 2007.
- Gaddis, John Lewis, *The Long Peace: Inquiries into the History of the Cold War*, New York: Oxford University Press, 1987.
- Gaddis, John Lewis, *The Cold War*, London: Penguin Group, 2005.
- Gedis, Džon Luis, *Hladni rat: mi danas znamo*, Beograd: Clio, 2003. (ćirilica)
- Jakovina, Tvrtko, *Socijalizam na američkoj pšenici*, Zagreb: Matica Hrvatska, 2002.
- Jovanović, Miroslav, *Srbi i Rusi 12-21. vek: istorija odnosa*, Beograd: Narodna knjiga, 2012. (ćirilica)
- Kuljić, Todor, *Sećanje na titoizam: između diktata i otpora*, Beograd: Čigoja štampa, 2011.
- Kurtović, Nikolina, *Communist stardom in the Cold War: Josip Broz Tito in Western and Yugoslav photography, 1943–1980*, Doctoral Dissertation, Graduate College of the University of Toronto, 2010.
- Laker, Volter, *Istorija Evrope 1945-1992*, Beograd: Clio, 1999. (ćirilica)
- Leerssen, Joep, *Imagology: History and Method*. <https://pdfs.semanticscholar.org/8929/fa34818abc36c6b940652a52bbe398210226.pdf>
- Lis, Lorejn M., *Održavanje Tita na površini: Sjedinjene Države, Jugoslavija i Hladni rat*, Beograd: BMG, 2003.
- Miscamble, Wilson. D., *George F. Kennan and the Making of American Foreign Policy, 1947-1950*, Princeton: Princeton University Press, 1992.
- Niebuhr, Robert, *The Search for a Cold War Legitimacy: Foreign Policy and Tito's Yugoslavia*, Boston: Brill, 2018.
- Parks, Henri Bemford, *Istorija Sjedinjenih Američkih Država*, Beograd: RAD, 1985.
- Peterson, Theodore, *Magazines in the Twentieth Century*, Urbana: The University of Illinois Press, 1956.
- Petranović, Branko, *Istorija Jugoslavije 1918-1988*, II, Beograd: Nolit, 1988.
- Petranović, Branko, *Istorija Jugoslavije 1918-1988*, III, Beograd: Nolit, 1988.
- Radonjić, Nemanja, *Slika Balkana u časopisu National Geographic (1888-2013)*, [master rad, Filozofski fakultet Univerziteta u Beogradu], 2011. (ćirilica)
- Stojanović, Dubravka, *Rađanje globalnog sveta 1880-2015*, Beograd: Udruženje za društvenu istoriju, 2015.

Stokes, Gale, (ed.), *From Stalinism to Pluralism: a documentary history of Eastern Europe since 1945.*, New York: Oxford University Press, 1991.

Vaughn, Stephen L. (ed.), *Encyclopedia of American Journalism*, New York: Taylor & Francis Group, 2008.

Vučetić, Radina, *Koka-kola socijalizam: Amerikanizacija jugoslovenske popularne kulture šezdesetih godina XX veka*, Beograd: Službeni glasnik, 2020.

Westad, Odd Arne, *The Cold War: A World History*, London: Penguin Books, 2017.

Wolf, Robert Lee, *The Balkans in Our Time*, Cambridge: Harvard University Press, 1956.

Šulcinger, Robert D., *Američka diplomatija od 1900. godine*, Beograd: Udruženje za studije SAD u Srbiji, 2011.

Rečnik Merrier Webster > <https://www.merriam-webster.com/> <

Summary

Sanja Lukić, BA

Yugoslavia in the Magazines *Life* and *Time*, 1943-1950

From the moment it first appeared on the pages of the established American weeklies *Life* and *TIME*, the image of Josip Broz and his Yugoslavia underwent constant changes, which tended to always somehow return to the starting point; the starting point being an image of Yugoslavia as the *Other*, the one that is alien to the West and its culture. Although the authors and editors often insisted on the uniqueness of its position, they were inclined to characterize that peculiarity as negative. This was predetermined by frequent and radical changes in the relations between Yugoslavia and the United States, which did not allow the creation of a constant in the narrative of this small communist state. No matter how close Yugoslav policy came to the one of America, the fact that it was headed by a communist regime was a persistent source of problems. While after Tito's break with Stalin, American magazines tried to navigate a new discourse in representing Yugoslavia, their effort was still marked with biases and preconceptions.

Keywords: *Life*, *Time*, Yugoslavia, United States, image of the *Other*.